

Ime Palackega je spojeno z življenjem vsega češkega naroda. Saj je Palacký razkril češkemu narodu njegove slavne zgodovine pravo jasno podobo, posegel je pa tudi dejanski v razvoj najnovejšega obdobja češke zgodovine. Iz obsežnega in žilavega njegovega delovanja v predmarčni dobi naj poudarimo samo, da je bil on ustanovitelj »Časopisa Češkega Muzeja« in glavni soudeleženec pri ustanovitvi »Matice češke«; imela je pa le-ta za širjenje češkega zavedanja nepregleden pomen in je bila dolgo dobo središče vsega češkega prizadevanja. In ko se je l. 1848. probudil češki narod tudi politiški, se je Palacký udeležil tega delovanja toli odlično, da je stopil po obnovi avstrijske ustave l. 1860. že kot priznani vodnik na čelo politiške češke čete. Ni pa pozabil skrbeti i za druge stroke narodnega življenja; posebno češko pisateljstvo je Palackemu dolžno hvalo za ustanovitev pisateljskega društva »Svatobora«, katero je ustanovil Palacký.

Da, popolnoma si je zaslužil Palacký častni priimek »oče narodov«!

Poleg vsega svojega politiškega in drugovrstnega delovanja je pa gradil Palacký neprenehoma svoje največje epohalno delo, svojo »Zgodovino češkega naroda«. V ti »Zgodovini« je spisal Palacký na podstavi mnogoletnega, razsežnega in skrajno marljivega proučevanja domačih in tujih virov strogo vednostno in v klasiškem slogu češko preteklost od prvih početkov pa do dobe Habsburžanov. Vplivalo je to delo, posebno pa popis husitske dobe, na vse narodno življenje velikansko. Narod je v ti zgodovini prvič sam sebe spoznal; videl je šele sedaj, kakšna mu je preteklost, kako je bil deležen napredka obče prosvete in omike, in kakšno stopnjo zavzema spričo svoje zgodovinske preteklosti v vrsti drugih narodov. Ni je knjige, ki bi imela toliko globokega in trajnega vpliva na češko narodno gibanje, kakor Palackega zgodovinsko veledelo, katero je bilo njegovim vrstnikom kakor nova prikazen, kakor evangelij novega zavednega narodnega življenja.

Ime Palackega žari nad češko preteklostjo; svetilo je mnogo let kot zvezda vodnica sedanjemu boju za češke narodne pravice, bode pa tudi večno ohranjeno v spominu hvalečnega češkega ljudstva.

»Kvčty«.

Knjižna naznanila. Z ocenami knjig, ki nam jih določiljajo gg. pisatelji ali založniki, smo nekoliko zaostali spričo vedno nam nedostajajočega prostora. Ako pa kake poslane nam knjige iz kateregakoli vzroka ne moremo takoj primerno oceniti, je preje niti ne naznanimo, ker sodimo, da je za prvo potrebo dovolj obveščeno občinstvo po kratkih naznanilih, ki jih prinašajo o vsakem književnem pojavu naši dnevnik, zlasti popolno »Slovenski Narod« pod zaglavjem »Književnost«. To načelno postopanje pa se nam je od neke strani očitalo kot namišljeno preziranje nekaterih knjižnih podjetij. Da se temu, četudi neupravičenemu očitku ognemo, naj naznanimo tu vendar na kratko vse knjige in knjižice, ki so nam doslej došle, a jih še nismo nič omenili, pridržujoč si nekaterih obširnejšo oceno za pozneje, a nekaterih sploh ne ocenimo, ker jih ne bi mogli oceniti — ugodno, a nočemo z neugodno, dasi pravično ocenitvijo škodovati podjetjem, ki so sicer vrlo zaslužna. Sapienti sat! —

Slovenske knjižnice Gabrščekove je med tem časom priraslo že dokaj števil. Snopič 57—59 so prinesli »Povesti s potovanja« Ane Řehakove (v prevodu A. Dermôte in J. Kunšiča) in »Korotanske povesti« Gabriele Preissove (v prevodu Dermôtovem). — V snopičih

62—63 je izšla v prevodu Vinka Vinića povest Ljube Babića (Gjalskega): »Márica«. — Snopiča 73. in 74. pa sta nam prinesla kar dve izvorni drami, namreč Ivana Benka »Strahomir«, izvorno dramatiško igro v petih dejanjih, in Milovanovo »Mlado Zoro«, romantiški igrokaz v treh dejanjih (glej njiju oceno v 126. in 127. letošnji številki »Slov. Naroda«). — Snopič 75. pa je pričel Jana Klecande epizodo iz laške vstaje leta 1848. — »Na bojišču« — ki jo je »iz češčine po drugi izdaji poslovenil« Ivan Rejec. — Ista podjetna založarnica je izdala M. M. Hostnika »Ročni rusko-slovenski slovar« (str. 378) in istega pisatelja »Kratko slovnico ruskega jezika« (str. 85).

Kosijeve »Zabavne knjižnice za slovensko mladino« je izšel VII. zvezek (str. 47) s slično vsebino kakor prejšnji.

Iz založništva Janeza Giontinija nam je došlo kar dvoje knjig, namreč »Sto narodnih legend«, ki jih je slovenski mladini in preprostemu narodu v pouk in zabavo nabral in priredil Anton Kosi (str. 234), in pa povest »Na različnih potih« — primerna dečkom od 11. do 14. leta — ki jo je nemški spisal Franc Frisch, a »za Slovence priredil« znani pisatelj Janko Leban, nadučitelj na Trebelnem pri Mokronogu.

Isti pisatelj (Janko Leban) je priredil in izdal pri J. Krajc u v Novem mestu dr. Antona Pogačnika (zdravnika v Gorici, specialista za pljučne bolezni) razpravo »o jetiki, sušici ali dêri« (str. 42, cena 25 kr., po pošti 28 kr.); knjižica se dobiva pri lastniku Janku Lebanu).

V Petrograd. Potopisne črtice. Po svojem opazovanju in po raznih virih sestavil Ljudevit Stiasny. V Gorici 1898. Tiskal in založil A. Gabršček, 304 str., 16°, cena 72 kr. — To je naslov knjigi, katera je kot 69.—72. snopič Slovanske knjižnice izšla pred nekaterimi tedni.

Pisatelj pravi v »predgovoru«, da so tuji pisatelji pač že mnogo pisali o Rusiji, toda njih spisi so se bavili največ s senčnimi stranmi ruskega življenja, o hvalevrednih lastnostih ruskega narodnega značaja so raje molčali. Tudi Slovenci poznajo Rusijo in Ruse premalo. — Pisatelj je opisal nekatere dele ruske države nekoliko po svojem opazovanju, nekoliko po raznih virih. V knjigi čitamo, kako se je vozil iz Belgrada po Donavi navzdol, dokler ni prišel do ruske meje pri Reni. Od tod je potoval nekoliko po železnici, nekoliko po svojem kolesu, dokler ni prišel v Odeso. Iz tega mesta se je obrnil proti jugovzhodu na krimski polotok, kjer je videl več znamenitih krajev. S Krima se je obrnil proti severu ter prišel v Ukrajino med Maloruse. Odtod se je napotil proti Moskvi, potem v Nižnji Novgorod ter nazadnje čez Rybinsk v Petrograd.

Pisatelj je zanimivo narisal to in ono. Posebno rad se je pomudil pri šolah: tu in tam tudi pri cerkvah. Zlasti radi ga poslušamo, kadar nam pripoveduje kaj takega, kar je njega samega doletelo na potu.

Fr. Kos.

Ottův Slovník Naučný. Leta 1829. so se združili Palacký, Jungmann in Presl, da bi izdajali velik enciklopedičen slovar v češkem jeziku. L. 1830. je bila ustanovljena češka »Matica«, da bi podpirala izdavanje dobrih čeških knjig. A mnogo denarja se je izdalo za Jungmannov slovar in za Šafařikove »Starožitnosti«; vrhu tega pa je nedostajalo tudi znanstvenih moči za tako veliko podjetje. L. 1844. in 1845. so se začele v »Matici« zopet priprave in isto tako l. 1850.—52., ko je zastavil Palacký svoje moči, da bi »Matica« začela z delom,